

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Adami Contzen E Societate Iesv, SS. Theol. Doct.
Commentaria In Qvatvor Sancta Iesv Christi Evangelia**

Contzen, Adam

Coloniæ Agrippinæ, M.DC.XXVI

Quales illi viri quos habuit?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83011)

Fontium interdum ora obstrui videmus, ac maiore deinde vi erumpere.

VERSUS 16.

Dicit ei Iesus: Vade voca virum tuum, & veni huc.

QUESTIO I.

Cur virum iubet advocare?

Viro coram docenda mulier.

§. 1. Omnium arcanorum conscius virum eam non habere cognorat, vocari tamen precipit, vt occasione datâ eam instruat, & miraculo ad fidem adducat. Porro decebat non nisi viro præsente de tantâ re cum muliere agere, Christus igitur, ne impostor haberetur, aut sermonem daret, virum iubet adesse, ita Chrysol. Theophyl. Euthym. Deinde quia admodum decorum erat, cum tam multa promitteret, vt non nisi viro præsente & conscio id ageret, vt nobis verax rationem, & quæ extra suspicionem sit, agendi cum feminis demonstraret. Non enim pudicè modo, sed etiam sine aliorum offensa. Optimè auctor de singularitate clericor. Peius, inquit, quam meretricia, continentiam ducere criminiosam, & infamem sacræ sancti moniam. Blasphemiam ingerit religioni quam colit, qui quod confitetur, non ante omnes impleuit, ne Christianitas credatur esse fallacia, & meretricio videatur esse sancti tatis velamento vestita. Propter quod Dominus in Euangelio sic pramonet dicens: Sic luceat lumen vestrum coram hominibus, vt videntes opera vestra bona, magnificent patrem vestrum qui in cælis est. Hoc sequitur & Paulus Apostolus dicens: Non ergo blasphemetur bonum vestrum. Et iterum: Prouidentes bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus. Et alio loco: siue ergo manducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite. Et estote sine scandalo Iudeis, & Græcis, & Ecclesiâ Dei, sicut & ego per omnia omni us placeo.

Cum proximi edificatio conuersandum. Non modo mala sed etiam suspecta femina fugienda.

VERSUS 17, 18.

Respondit mulier & dixit: non habeo virum. Dicit Iesus: Bene dixisti, quia non habeo virum: quinque enim viros habuisti, & nunc quem habes non est tuus vir: hoc vere dixisti.

QUESTIO I.

Quales illi viri quos habuit?

Viri quinque legitimi.

§. 1. Maldonatus quinque viros non legitimos fuisse arbitratur: duobus ductus argumentis: Primum, quod nihil occultum Samaritana patefecisse videretur, si mariti legitimi fuissent. Deinde quod v. 29. venite & videte hominem, qui mihi dixit omnia quæcumque feci. Omnia peccata sibi indicata, & sine dubio de quinque viris fatetur.

Omnes alij contrarium sentiunt, excepto Chrysol. in Psal. 13 adulteros fuisse existimat.

§. 2. Alia mihi sententia probatur. Textus sic exire videtur; Christus enim quinque viros vni opponit. Quinque habuisti, inquit, quem nunc habes non est tuus vir, de ultimo conscientiam eius accusat, de quinque nulla est reprehensio. Cum verò viros illos nominat, hunc negat, diuerso modo cunctos indicat,

alioqui dicere oporteret; Quinque viros habuisti, & nunc sextum habes. quorum nemo tuus vir fuit.

Neque verò ideo non oculata illi dixit, qui peregrinus ignotusque; matrimonia eius enumerat, & nunc adulterij arguit. Præsertim cum omnia quæ fecit, indicarit, quod cur ad sola peccata restringatur, causa non est. Et si sola eius peccata Christus aperuisset, mirari illa posset, cur non etiam ad iaphora, vel bona opera, quæ non minus scire Prophetam, quam mala oportebat.

§. 3. Tertullianus de Monogamiâ quinas nuptias damnari putat: Verum ea de re nullum verbum Christus habet. Quare nolim eam valere sententiam, quæ dicitur, Christus peccata duntaxat illi reuelasse.

E contra nos docemus, quinque viros illa habuit, nec idcirco à Christo reprehenditur, sed quod sexto legitimis nuptijs copulata non sit; Quina igitur matrimonia fuere legitima.

§. 4. Erasmus hinc etiam interpretem culpatur: Quæso, ait: quid ex hisce verbis percipi potest, nisi mulierem dixisse, quod Christus non habuerit virum: Vsq̄ adeo nihil referre vult, putamus, quomodo loquamur, aut quid audisturus sit qui legit? Mittenda igitur eras, si vsquam aliâs, hoc loco conuenit, quia: aut mutato verbi modo, verendum est hoc pacto: Bene dixisti te virum non habere, siue, bene dixisti, non habeo virum. Quod si nusquam interpret omisisset Græcam conuersionem, poterat vid. vs. superfluitate factum. Ceterum cum alibi deprehendatur omisisse, mirum cur hic putari adendam.

Non existimo fuisse vllum, qui non intelligat, Christum hoc voluisse, mulierem bene dixisse, cum dixit: Quia non habeo virum: Nam subiungit: Quinque enim viros habuisti, &c. Non potest melius nos interpres defendi, quam à Christo, qui dixit, & non habeo. Par igitur causa est nostri interpretis & Euangelistæ. Si enim illum exagitet Erasmus ob particulam & non mirum si non parcat interpreti: si ille rectè dixit & non rectè etiam aoster. Quia si Hebraicum rectè seruauit Euangelista, cur reprehenditur interpretis, qui cum Hebraicum videret à Spiritu sancto seruatum, neglecta linguæ Græcæ elegantia, ipse eadem causa esse voluit.

§. 3. Rectè Brentius. Deinde, inquit, Christus docet hoc loco quod sit initium consequende iustitiæ, sanctitatis & salutis. Iustificatus enim impudicam mulierem, primum omnium ducit eam ad penitentiam, hoc est, ad agnitionem & detestationem peccati. Hoc initium est vere iustificationis. Nam ad consequendam veram iustitiam ac beatitudinem, necessaria est remissio peccatorum: Beati, inquit, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Nemo autem ardet desiderio remissionis peccatorum, nisi qui agnoscat peccatorum magnitudinem & grauitatem. Nam quem admodum nullus flagrat cupiditate recuperanda sanitatis corporalis, nisi intelligat & sentiat magnitudinem morbi, si a nullus affectat remissionem peccatorum, nisi cognoscat, quantum perniciem, quantum damnationem peccata secum afferant. Quare, ad consequendam iustitiam necessaria est agnitio & penitentia ac detestatio peccati.

Quo loco validum in eos telum torquet, qui penitentiam posteriorem remissione faciunt. Quisq; dispositionis ad iustificationem negat.

VERSUS 20.

Patres nostri in monte hoc adorauerunt, & vos dicitis, quia Ierosolymis est locus ubi adorare oportet.

Q. 4.